

Γουλιέλμος Μαρκόνι: Ο Μάγος των κυμάτων!

Η προηγμένη τεχνολογία των Αχαιών επέτρεψε στον Αγαμέμνονα να ειδοποιήσει μέσα σε μια μέρα τη γυναίκα του Κλυταιμνήστρα ότι έπεσε η Τροία. Το μήνυμα ταξίδεψε από τη μικρασιατική παραλία ως το Άργος μέσα από ένα σύστημα που οι αρχαίοι πρόγονοι ονόμαζαν φρυκτωρίες και είχε να κάνει με το άναμμα πυρσών σε ψηλά και από μακριά ορατά σημεία. Έτσι, η Κλυταιμνήστρα είχε όλο τον καιρό δικό της να οργανώσει με τον εραστή της Αίγισθο τη δολοφονία του βασιλιά, όταν γύριζε με το καλό. Κι αυτό, επειδή καμιά τεχνολογία, από τότε ως σήμερα, δεν βοηθά τον σύζυγο να μη μαθαίνει τελευταίος ότι η γυναίκα του τον απατά. Τα οπτικά σήματα ήταν για αιώνες ο μόνος τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι μπορούσαν να συνεννοούνται από μεγάλη απόσταση.

Στα 1660, ο Άγγλος Ρόμπερτ Μπόιλ ανακάλυψε ότι ο αέρας, το νερό και τα μέταλλα είναι οι κύριες άμαξες που ο ήχος προτιμά για να μετακινηθεί. Στο απόλυτο κενό, ο ήχος δεν μπορεί να μεταδοθεί. Από εκεί κι έπειτα, οι προσπάθειες των ερευνητών επικεντρώθηκαν στη χρησιμοποίηση των μεταφορέων του ήχου για την επικοινωνία των ανθρώπων σε μεγάλες αποστάσεις. Στα 1840, ο ηλεκτρικός τηλεγράφος ήταν γεγονός. Στα 1843, ο Σάμουελ Μορς συνεισέφερε τα «σήματα μορς» και η επικοινωνία με την ενσύρματη τηλεγραφία έγινε μια ευχάριστη ρουτίνα. Από το 1859, επεκτάθηκε και στην Ελλάδα κι απλώθηκε (από το 1878) και στα ελάχιστα νησιά της τότε ελληνικής επικράτειας με τη χρήση υποβρύχιων καλωδίων. Ήδη στις ΗΠΑ, από τις 10 Μαρτίου 1876, ο Γκράχαμ Μπελ είχε πραγματοποιήσει την πρώτη ενσύρματη πειραματική τηλεφωνική επικοινωνία. Δυο χρόνια νωρίτερα, στα 1874, γεννήθηκε ο άνθρωπος που θα καταργούσε το σύρμα στις τηλεπικοινωνίες.

Η ενσύρματη επικοινωνία έλυσε χιλιάδες προβλήματα αλλά απαιτεί σταθερά σημεία εκπομπής και λήψης των μηνυμάτων. Σημεία, που να μπορούν να συνδεθούν με καλώδια. Έτσι, ο τηλεγράφος ήταν άχρηστος στη ναυσιπλοΐα (κι αργότερα, στην αεροπλοΐα). Η ανακάλυψη των ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων (παράγονται από δονήσεις σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία) και η ερευνητική ανησυχία του Γουλιέλμου Μαρκόνι έλυσαν κι αυτό το πρόβλημα.

Ο Ιταλός φυσικός και εφευρέτης της ασύρματης τηλεγραφίας γεννήθηκε στα 1874.

Γοητεύτηκε με τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα κι άρχισε να πειραματίζεται μ' αυτά σε ηλικία 19 ετών. Στα 1895, κατάφερε να μεταδώσει σήμα και να πετύχει ασύρματη τηλεγραφική συνεννόηση από μικρή απόσταση λίγων μέτρων. Επί δύο ολόκληρα χρόνια, δούλεψε σκληρά πάνω στα προβλήματα της μετάδοσης και της λήψης μηνυμάτων. Στα 1897, πέτυχε ασύρματη τηλεγραφική συνεννόηση με πολεμικά πλοία, που έπλεαν δώδεκα μίλια από την ακτή, απ' την οποία εξέπεμπε. Μόλις είχε γεννηθεί το επάγγελμα του ασυρματιστή: Του μαρκονιστή και της μαρκόνισσας, όπως τους λένε οι ναυτικοί. Θα ζούσε εκατό χρόνια, καθώς ήδη έχει ήδη αντικατασταθεί από δορυφορικά συστήματα.

Ένα χρόνο αργότερα, στα 1898, ο Μαρκόνι πετύχαινε ασύρματη συνεννόηση ανάμεσα στις δυο πλευρές της Μάγχης και ίδρυε την εταιρεία Τηλεγραφία Μαρκόνι Co. στο Λονδίνο. Μετά από λίγα χρόνια, η ασύρματη συνεννόηση ήταν εφικτή ανάμεσα στις δυο πλευρές του Ατλαντικού. Μαζί με το Γερμανό συνάδελφό του Καρλ Μπράουν, τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Φυσικής το 1909. Αργότερα εφηύρε συσκευή για να μεταδίδει και να δέχεται ραδιοκύματα στα μεσαία.

Η συνέντευξη, αποσπάσματα της οποίας ακολουθούν, δόθηκε στην Κέιτ Κάριου για την εφημερίδα «Νιού Γιορκ Τρίμπουν» και δημοσιεύτηκε στις 14 Απριλίου 1912. Η δημοσιογράφος είχε κατασκηνώσει τρεις μέρες στον προθάλαμο του γραφείου του εφευρέτη, ώσπου να δεήσουν να του την παρουσιάσουν «μόνο για πέντε λεπτά». Γράφει η ίδια:

Κι όμως, ο διάσημος εφευρέτης δεν έδειχνε ίχνος από τη βιασύνη που είχε ο βοηθός του. Περίμενε να καθίσω κι είπε χαμογελώντας φιλικά:

«Μην πτοείσθε. Να ξέρετε ότι το πρώτο που πρέπει να κάνει ένας επιστήμονας είναι υπομονή».

Άρχισε να κάνει με τα δάχτυλά του μαιάνδρους στο τραπέζι και δε σταμάτησε μέχρι που η κουβέντα μας τελείωσε. Αξιοποίησα τη σιωπή του για να καταγράψω την εντύπωση που μου έκανε. Ήταν μετρίου αναστήματος, εύσωμος, ξανθός με καστανά μάτια, μικρά αλλά διεισδυτικά. Σταθερό πηγούνι, γενναιοδωρό στόμα και πλατύ μέτωπο. Τίποτε από τη

σκληράδα και επιθετικότητα ενός επιχειρηματία. Τα χέρια του θυμίζουν καλλιτέχνη. Είναι το μοναδικό στοιχείο πάνω του που αποκαλύπτει τον «Μάγο», το πλάσμα με τις υπερφυσικές δυνάμεις που στέλνει λέξεις σε τεράστιες αποστάσεις.

- Πόσες ώρες την ημέρα δουλεύετε;

«Όταν δουλεύω πάνω σε ένα πείραμα, μπορεί μέχρι και 16 συνεχόμενες ώρες σε μια μέρα. Όταν ήμουν στην Τερανόβα προσπαθώντας να έρθω σε επικοινωνία με το Πολντού, σε απόσταση 2.000 μιλίων από την Κορνουάλη, δούλεψα πολλές μέρες συνέχεια, χωρίς σχεδόν ανάπαυση».

- Με τόση ένταση, υπάρχει κάτι που σας χαλαρώνει;

«Ναι, μ' αρέσει να οδηγώ και να ακούω μουσική. Το γεγονός ότι έμαθα να παίζω πιάνο και να αντιλαμβάνομαι λεπτούς και αρμονικούς ήχους, με βοήθησε πάρα πολύ επιστημονικά».

- Δεν σας κουράζει η δουλειά σας;

«Σωματικά ναι, αλλά ποτέ δεν ένιωσα να βαριέμαι με τα πειράματά μου».

- Η οικογένειά σας, πώς σας αντιμετώπισε;

«Άρχισα να κάνω πειράματα όταν ήμουν επτά χρονών. Και έκανα το πρώτο πείραμά μου στην ασύρματη τηλεγραφία στα 19 μου. Η οικογένειά μου στην αρχή με θεωρούσε φαντασιόπληκτο. Η ιδέα που είχα να στείλω μηνύματα από τους λόφους του σπιτιού μας στην Ιταλία, δεν τους ενθουσίαζε αλλά και δεν μου δημιούργησαν προβλήματα ούτε μου έφεραν εμπόδια. Κι όταν τα πειράματά μου άρχισαν να αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα, ένιωσαν περήφανοι και ευτυχισμένοι. Έχω ένα μεγαλύτερο αδελφό, "ο αγαπημένος μου σύντροφος!". Δεν ξέρω αν με ενέπνευσε αλλά σίγουρα είχε επίδραση πάνω μου, αν κι εκείνος προτιμούσε τη γεωργία και τις επιχειρήσεις. Πάντα όμως μου προσέφερε την ηθική

του στήριξη».

- Πιστεύατε στην επιτυχία σας;

«Ίσως νομίσετε ότι είμαι εγωπαθής αλλά πρέπει να ομολογήσω ότι πάντα πίστευα στον εαυτό μου, πάντα ονειρευόμουν ότι θα γίνω κάποιος, ότι ο κόσμος θα μιλούσε για μένα. Η αυτοπεποίθηση είναι μια αρετή που σώζει την ονειροπόλα και εφευρετική ιδιοσυγκρασία. Όταν ξεκίνησα, ήθελα απλώς να φέρω σε επικοινωνία όλες τις χώρες του πλανήτη, αλλά όλα ήταν πολύ αόριστα και ασαφή. Και επίσης ήθελα να αφοσιωθώ σε κάποια επιστημονική εργασία που να με κάνει να ταξιδεύω συχνά».

- Είστε λοιπόν ένας ρομαντικός που λατρεύει το άγνωστο;

«Και βέβαια. Αυτές οι μεγάλες εκτάσεις θάλασσας και στεριάς, αυτοί οι απροσδιόριστοι ορίζοντες. Είναι ανάμεσά τους που κάποιος περνά τις καταπληκτικότερες στιγμές της ζωής του. Η φαντασία συναντά το άπειρο και μπορεί να ανακαλύψει τρομακτικές δυνατότητες. Κι είναι ενδιαφέρουσα και η ανθρώπινη πλευρά. Συναντάς παράξενους ανθρώπους, άλλους ευφυείς, κάποιους λιγότερο, ενώ μερικοί απλώς σε κάνουν να χάνεις το χρόνο σου. Σε κάποιους απ' τους πιο απόμακρους σταθμούς, μικρές απρόσιτες γωνιές του κόσμου, εξαρτιέμαι από τη βοήθεια του ντόπιου πληθυσμού. Είμαι υποχρεωμένος να τους εμπιστεύομαι όταν φεύγω αλλά και να τους εμπνέω εμπιστοσύνη. Και πιστέψτε με, αυτό είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία της δουλειάς μου».

- Σας έκλεψαν οι ιπτάμενες μηχανές την... (παρεξηγώντας τι ήθελα να πω, ο Μαρκόνι δε μ' άφησε να ολοκληρώσω την ερώτηση και απάντησε ταχύτατα):

«Πέταξα με κάποια μηχανήματα αλλά ήταν τόσο το ενδιαφέρον του κόσμου για το αεροπλάνο που ξέχασαν τη σημασία του μεταδότη. Και πρέπει να ομολογήσω ότι ήταν η Ιταλία η χώρα που περισσότερο με στήριξε, οικονομικά αλλά και ηθικά».

- Όταν ο αέρας θα είναι γεμάτος με πλήθος ιπτάμενα αντικείμενα, θα υπάρξει πρόβλημα στις μεταδόσεις μηνυμάτων;

«Ούτε κατ' ελάχιστο».

- Πιστεύετε στον πνευματισμό;

«Ναι, αν και είναι τομέας, τον οποίο δεν έχω μελετήσει σε βάθος. Πιστεύω ότι θα έρθει μια μέρα που θα έχουν απαξιωθεί τα συνηθισμένα μέσα επικοινωνίας, όπως το τηλέφωνο και η αλληλογραφία. Θα μπορούμε να συντονίζουμε τις σκέψεις μας. Είμαι σίγουρος γι' αυτό. Κάποια μέρα, μπαίνοντας σ' ένα εστιατόριο, όταν ο σερβιτόρος σας ρωτήσει «Είστε μόνη;» και σεις απαντήσετε «Περιμένω κάποιον», θα εκπέμψετε κάποια κύματα και ξαφνικά, αυτός ο κάποιος θα εμφανιστεί».

- Ας υποθέσουμε ότι δε θυμάμαι τι μου είπατε σ' αυτήν τη συνέντευξη: αν εκπέμψω νοητικά κάποιο μήνυμα, θα το λάβετε και θα μου απαντήσετε;

«Δεν μπορώ να σας το υποσχεθώ. Για να μιλήσουμε σοβαρά, ακόμη δεν έχουμε φτάσει τόσο μακριά. Η τηλεπάθεια είναι περισσότερο μια υπόσχεση παρά μια πραγματικότητα».

- Θα καταργηθούν τα τηλεφωνικά σύρματα;

«Τα αρχικά πειράματα είχαν επιτυχία. Όταν κανείς σκέφτεται ότι πριν το 1898 δεν είχαμε καταφέρει να κάνουμε μια ασύρματη μετάδοση μηνυμάτων σε απόσταση μεγαλύτερη των 12 μιλίων, γιατί να μην περιμένουμε ότι κι αυτό θα γίνει;

- Σας συγκίνησε η πρώτη διάσωση ναυαγού χάρη στην ασύρματη τηλεγραφία;

«Θα σας απογοητεύσω. Δεν ένιωσα καμιά συγκίνηση, κανένα συναίσθημα έκστασης, όχι τουλάχιστον μεγαλύτερο από εκείνο που νιώθω τώρα. Δε θεώρησα ότι ήταν κάτι εξαιρετικό, γιατί αυτό είχε συμβεί στη φαντασία μου χίλιες φορές ήδη. Έτσι, όταν έγινε στην

πραγματικότητα, δε σήμανε τίποτε εκτός από τη ευχαρίστηση που νιώθει κανείς σώζοντας ζωές, φτιάχνοντας κάτι που είναι πραγματικά χρήσιμο».

- Ποια είναι η μεγαλύτερη απόσταση στην οποία έχουν μεταδοθεί τα μηνύματά σας μέχρι σήμερα;

«Από τη Βρετανία μέχρι την Αργεντινή. Όσο για τον χρόνο, είναι μόνο ένα δέκατο του δευτερολέπτου».

Πάνω στην ατυχή λέξη «χρόνος», ο γραμματέας εμφανίστηκε και δεν ήταν δύσκολο να καταλάβω ότι βρισκόμουν εντός των εχθρικών του κυμάτων. Εξέπεμπε σήματα κινδύνου κι ο κύριος Μαρκόνι συνέλαβε την καθυστέρηση που του υποδείκνυε ο βοηθός του. Έπιασα το μήνυμα αμέσως, σηκώθηκα βιαστικά κι, όσο σφίγγαμε τα χέρια, είχα την ίδια εντύπωση που είχα και στην αρχή: όλα όσα ευχάριστα μου είχαν πει για τον Μαρκόνι ήταν αλήθεια. Άνθρωπος με τεράστια υπομονή, οξύτατη παρατήρηση, πρακτική ικανότητα και λαμπρή φαντασία. Δημιουργός και ονειροπόλος: άνθρωπος της δράσης αλλά και ποιητής».

Ο Μαρκόνι συνέχισε να διαπρέπει στην επιστήμη του. Στα 1929, ο βασιλιάς της Ιταλίας Βίκτωρ Εμμανουήλ Γ' του απένειμε τον τίτλο του μαρκήσιου. Στα 1930, εκλέχτηκε πρόεδρος της Ιταλικής Ακαδημίας. Την ίδια χρονιά, με δικό του χειρισμό από τη Γενεύη της Ελβετίας, άναψαν τα φώτα της έκθεσης ηλεκτρισμού στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας. Πέθανε τιμημένος στις 20 του Ιουλίου του 1937.

(Εθνος, 22.7.1997) (τελευταία επεξεργασία, 6.2.2009)

